

Jahkebeal plána 3 ceahki 2023

Kristtalašvuoda, oskku, eallinoainnu ja etihka (KOE)

Gealbomihttomearit 4. ceahki maŋŋá	Kunnskapsmål etter 4. trinn	Oahppoulbmil:	Læringsmål:
<p>Oahppi galgá máhttit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • suokkardit ja válddahit mo kristtalašvuodda, ja eará oskkut ja eallinoainnut bohtet ovdan báikkálaččat ja regionálalaččat • ságastallat kristtalaš árbevieru guovddáš mitalusaid ja oskuáddejumiid birra ja ovdanbuktit daid • ságastallat nuorta- ja oarjemáilmmi oskkolaš árbevieruid guovddáš mitalusaid ja oskuáddejumiid birra ja ovdanbuktit daid • buohtastahttit ja ovdanbuktit sámi árbevieru, kristtalašvuoda ja eará osku- ja eallinoaidnoárbevieruid, nugo kulturárbbi, jagiáiggiid ja basiid	<p>Eleven skal kunne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utforske og beskrive hvordan kristendom, og andre religioner og livssyn kommer til uttrykk lokalt og regionalt • samtale om og presentere sentrale fortellinger og trosforestillinger i kristen tradisjon • samtale om og presentere sentrale fortellinger og trosforestillinger fra østlige og vestlige religiøse tradisjoner • sammenligne og presentere årstider og høytider i samiske tradisjoner, kristendom og andre religions- og livssynstradisjoner, som kulturarv • samtale om og presentere estetiske uttrykk fra kristendom og andre religioner og livssyn • bruke enkle fagbegreper i arbeidet med religioner og livssyn	<p><i>Risttalašvuoda</i> <i>Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • mitalit Boares testamentta 1. ja 2. Movssesgirjjiid guovddáš teavsttaid sisdoalu birra • mitalit sisdoalu guovddáš teavsttain movt Ođđa testamentta evangeliumat ovdanbidjet Jesusa eallima ja doaimma • guldalit muhtin apoostal- ja bassiolbmuidmitalusaid ja ságastallat daid birra • válddahit báikkálaš girkuidda, gávdnat luottaid risttalašvuoda historjjás báikkálaš birrasis ja guovllus ja dáid ovdandivvut • ságastallat risttalašvuoda birra ja movt oskkolaš doaimmat bohtet ovdan	<p>Kristendom</p> <p>Mål for opplæringen er at eleven skal kunne</p> <ul style="list-style-type: none"> • fortelle om innholdet i sentrale tekster i 1. og 2. Mosebok i Det gamle testamente • fortelle om innholdet i sentrale tekster fra evangeliens framstilling av Jesu liv og virke i Det nye testamente • lytte til og samtale om noen apostel- og helgenfortellinger • beskrive lokale kirker, finne spor av kristendommens historie i lokalmiljøet og i distriktet og presentere dette

<ul style="list-style-type: none"> • ságastallat kristtalašvuoda ja eará oskkuid ja eallinoainnuid estehtalaš ovdanbuktimiid ja ovdanbuktit daid • geavahit álkes fágadoahpagiid go bargá oskkuiguin ja eallinoainnuiguin • earuhit iešguđetlágan máhttogálduid oskkuid ja eallinoainnuid birra • válddahit mo bearrašat ja servodagat sáhttet eallit ovttas iešguđet láchkai ja ságastallat dan birra • ovttasbargat earáiguin ja ságastallat sámi árbevirolaš máhtu ja praksisaid birra • identifiseret ehtalaš áššiid ja reflekteret daid birra • suokkardit olbmuid eallinvuogi ja resursageavaheami ja ságastallat dan birra • oahpásmuvvat iežas ja earáid jurdagiidda, dovdduide ja vásáhusaide ja gaskkustit daid • ságastallat maid olmmošárvu, árvvusatnin, gierdavašvuhta ja sámi vuoigatvuođat mearkkašit ja maid dat mearkkašit min ovttaseallimi 	<ul style="list-style-type: none"> • skille mellom ulike kilder til kunnskap om religioner og livssyn • beskrive og samtale om ulike måter å leve sammen på i familie og samfunn • samarbeide med andre i samtale om samiske tradisjonelle kunnskaper og praksiser • identifisere og reflektere over etiske spørsmål • utforske og samtale om etiske sider ved menneskers levesett og ressursbruk • sette seg inn i og formidle egne og andres tanker, følelser og erfaringer • samtale om hva menneskeverd, respekt, toleranse og samiske rettigheter betyr og hva det innebærer for hvordan vi lever sammen 	<p>eallinnjuolggadusaid, rohkosiid, gástta, ipmilbálvalusa, allabasiid ja dáidaga bokte</p> <ul style="list-style-type: none"> • dovdat sámi ja dáru sálbmaárbevieru <p><i>Sirkumpolára eamiálbmogiid oskkut</i> <i>Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • mitalit sámi ja eará sirkumpolára sivdnidanmuitalusaid ja álgovuolggamyhtaid movt eananhámit ja elliid hámit leat šaddan • ságastallat válljejuvnon sámi mitalusaid birra mat čájehit eallinnjuolggadusaid, eallima luonddus ja sámi oktavuoda • ságastallat vieruid ja nammaárbevieruid birra mat huksejit oktavuodaidda olbmuid gaskii • dovdát sirkumpolára eamiálbmogiid oskkuide gullelaš dáidaga ja geavahit dasa gullelaš estehtalaš ovdanbuktinvuogiid 	<ul style="list-style-type: none"> • samtale om kristendom og hvordan religiøs praksis kommer til uttrykk gjennom leveregler, bønn, dåp, gudstjeneste, høytider og kunst • kjenne til samisk og norsk salmetradisjon <p>Sirkumpolare urfolks religioner Mål for opplæringen er at eleven skal kunne</p> <ul style="list-style-type: none"> • fortelle om samiske og andre sirkumpolare skapelsesberetninger og opphavsmyster om landskapets form og dyrs utseende • samtale om utvalgte samiske fortellinger som uttrykk for leveregler, livet i naturen og det samiske fellesskapet • samtale om skikker og navnetradisjoner som bygger fellesskap mellom mennesker • gjenkjenne kunst fra sirkumpolare urfolks
---	--	--	---

		<p><i>Juvddálašvuohta, isláma, hinduisma, buddhisma ja eallinoaidnu</i></p> <p>Juvddálašvuohta <i>Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • mitalit Movssesa eallima ja doaimma birra, Tora almmustusa birra ja Tora guovddáš osiid sisdoalu birra • ságastallat movt oskudoaimmat bohtet ovdan eallinnjuolggadusaid, rohkosiid, Tora-lohkama, borramušnjuolggadusaid, allabasiid ja dáidaga bokte <p>Isláma <i>Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • mitalit profehta Muhammeda eallima birra, Korána almmustusa birra ja Korána guovddáš osiid sisdoalu birra • ságastallat movt oskudoaimmat bohtet ovdan eallinnjuolggadusaid, rohkosiid, Korána-lohkama, borramušnjuolggadusaid, allabasiid ja dáidaga bokte 	<p>religioner og gjøre bruk av estetiske uttrykk knyttet til disse</p> <p>Jødedom</p> <p>Mål for opplæringen er at eleven skal kunne</p> <ul style="list-style-type: none"> • fortelle om liv og virke til Moses, åpenbaringen av Toraen og innholdet i sentrale deler av Toraen • samtale om hvordan religiøs praksis kommer til uttrykk gjennom leveregler, bønn, Tora-lesning, matregler, høytider og kunst <p>Islam</p> <p>Mål for opplæringen er at eleven skal kunne</p> <ul style="list-style-type: none"> • fortelle om profeten Muhammeds liv, åpenbaringen av Koranen og innholdet i sentrale deler av Koranen • samtale om hvordan religiøs praksis kommer til uttrykk gjennom leveregler, bønn, Koran-
--	--	---	--

		<p>Hinduisma <i>Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • mitalit ovttá hinduismma ipmilla ja nissonipmilla birra • ságastallat movt oskkudoaimmat bohtet ovdan eallinnjuolggadusaid, puja, borramušnjuolggadusaid, allabasiid ja dáidaga bokte <p>Buddhisma <i>Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • mitalit Siddhartha Gautama eallima birra ja go son morránii Buddhan • ságastallat movt oskkudoaimmat bohtet ovdan eallinnjuolggadusaid, rohkosiid, meditašuvnna, allabasiid ja dáidaga bokte <p>Eallinoaidnu <i>Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • guldalit teavsttaid ja mitalusaid mat almmuhit humanisttalaš eallinoainnu ja ságastallat daid birra • ságastallat movt eallinoaidnuhumanisma bohtá ovdan eallinnjuolggadusaid, 	<p>lesning, matregler, høytider og kunst</p> <p>Hinduisme Mål for opplæringen er at eleven skal kunne</p> <ul style="list-style-type: none"> • fortelle om en av hinduismens guder og gudinner • samtale om hvordan religiøs praksis kommer til uttrykk gjennom leveregler, puja, matregler, høytider og kunst <p>Buddhisme Mål for opplæringen er at eleven skal kunne</p> <ul style="list-style-type: none"> • fortelle om Siddhartha Gautamas liv og hans oppvåkning som Buddha • samtale om hvordan religiøs praksis kommer til uttrykk gjennom leveregler, bønner, meditasjon, høytider og kunst <p>Livssyn Mål for opplæringen er at eleven skal kunne</p>
--	--	---	---

		<p>seremoniijaid ja dáidaga bokte</p> <p><i>Filosofiija ja etihkka</i> <i>Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahppi galgá máhttit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • mitalit filosofoa Sokratesa birra • ovdanbuktit jurdagiid eallima ja jápmima birra, ilu ja morraša birra, buori ja bahá birra ja addit responssa earáid jurdagiidda • ságastallat árggaide ja basiide gullelaš bearašvieruid oskkuid ja eallinoainnuid rastá • doalahit ovttageardánis dialoga oamedovddu, ehtalaš eallinnjuolggadusaid ja árvvuid birra • ságastallat árvvusatnima ja gierdilvuođa birra, ja geavatlaččat eastadit givssideami • atnit ON' mánáidkonvenšuvnna ipmirdit mánáid vuoigatvuođaid ja dásseárvvu ja máhttit gávdnat ovdamearkkaid mediain ja Interneahtas 	<ul style="list-style-type: none"> • lytte til og samtale om tekster og fortellinger som uttrykker et humanistisk livssyn • samtale om hvordan livssynshumanisme kommer til uttrykk gjennom leveregler, seremonier og kunst <p>Filosofi og etikk Mål for opplæringen er at eleven skal kunne</p> <ul style="list-style-type: none"> • fortelle om filosofen Sokrates • utrykke tanker om livet og døden, glede og sorg, godt og ondt og gi respons på andres tanker • samtale om familieskikker i hverdag og høytid på tvers av religioner og livssyn • føre en enkel dialog om samvittighet, etiske leveregler og verdier • samtale om respekt og toleranse og motvirke mobbing i praksis
--	--	---	--

			bruke FNs barnekonvensjon for å forstå barns rettigheter og likeverd og kunne finne eksempler i mediene og ved bruk av Internett
Dađistaga árvvoštallan galgá leat mielde ovddideamen oahppama ja gelbbolašvuoda fágas/ Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget:			
<ul style="list-style-type: none"> • oahppi gaskkusta máhtu oskkuid ja eallinoainnuid birra lagašbirrasis ja olgomáilmmis./eleven viser kunnskap om religioner og livssyn fra nærmiljøet og omverdenen • oahppi imaštallá ja suokkarda ehtalaš ja filosofalaš áššiid ovttas earáiguin/eleven undrer seg over og utforsker etiske og filosofiske spørsmål sammen med andre • oahppi ovdánahtta gelbbolašvuoda go geavahišgohtet álkes fágadoahpágiid/eleven utvikler kunnskap i å ta i bruk enkle fagbegreper. • oahppit beassat mitalit maid sii orrot máhttimin ja maid máhttet buorebut go ovdal/Eleven setter ord på hva de opplever at de får til, og hva de får til bedre enn tidligere. 			

Beaivvášgeaidnu 3: -Njuolggadusat Mu namma lea: -Sámi nammavierut -Nammaválljen -Eallit Boares testameanta: -Jakoba niehku -Lea ja Rakel	Beaivvášgeaidnu 3: Boares testameanta: -Jovsset vieljažiiguin -Movsses -Movsses suoidnegáris -Báhtareapmi Egyptas	Beaivvášgeaidnu 3: Boares testameanta: -Lohpádus -Ipmil addá báhkomiid -Eallin ja Tora -Logi báhkoma	Beaivvášgeaidnu 3: Boares testameanta: -Báhkkomat Toras -Juovllat ja Juovla evangelium
---	--	---	---

PALS:

Lære å være sammen i en gruppe, klasse, vennskap og vi er forskjellige.

- å snakke til hverandre med forståelig og vennelig språk.
- å sette ord på sine egne følelser.
- Å forstå andres følelser(vise empati)
- å sette grenser for sin egen svære
- å akseptere at vi er forskjellige.
- Å leke sammen og ta andre med i lek.

<p>Vi i verden girji, sámegiela luohkkát geavahit dán nubbin girjin jus dárbu</p> <p>⇒ Etihka ja filosofia/Etikk og filosofi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eallit ovttas/Leve sammen: Giellásat, givssideapme ja oamedovdu, Sokrates / Løgn, mobbing og samvittighet, Sokrates - Olmmošvuoigatvuodát/ Menmeskerettigheter <p>- mánáidvuoigatvuodát/ narnerettighetene</p>	<p>Vi i verden girji, sámegiela luohkkát geavahit dán nubbin girjin jus dárbu</p> <p>⇒ Kristtalašvuohta/ kristendom:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jesus - Jesusa eallin/ Jesu liv - Jesus dahkká ipmašiid/ Jesu gjør under - Peter - Paulus - Máilmmemánáidbeaivi/ verdensbarnedag <p>ON/FN</p>	<p>Vi i verden girji, sámegiela luohkkát geavahit dán nubbin girjin jus dárbu</p> <p>⇒ Ruovttus/ I hjemmet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lešguđetlágan rohkosat/ forskjellige bønner - Symbolat ja činjat/ symboler og pynt <p>Biibbal/ bibelen</p>	<p>Vi i verden girji, sámegiela luohkkát geavahit dán nubbin girjin jus dárbu</p> <p>⇒ Girkojahki/ Kirkeåret (Beassážit ja hellodagat maid namuhit):</p> <ul style="list-style-type: none"> - adveanta/ Advent - Juovllat
---	---	---	---